

Procházka za sochou

Milí čtenáři, vzpomínáte si? Před závěrem roku jsem vás provedla částí jižního území Ostravy a slíbila, že je možno v těchto končinách v cestě za sochou pokračovat. Opět lze využít neživých průvodců, aby nám připomněly mladou historii budování města. Ústředním bodem, kde jsme se minule pohybovali, bylo centrum vzorného sídliště kolem dnešního Domu kultury Akord. Dnes - už na sedmnácté pochůzce (!) - se dostaneme do další části obvodu Ostrava-Jih. Projdeme se částí Hrabůvky.

TRASA XVII. - Ostrava-Jih, část Hrabůvka: kostel P. Marie Růžencové → Klegova → Krestova

Pohled na pečeť Hrabůvky by možná mohl u nezasvěcených vzbudit údiv, ale její obyvatelé jistě vědí, co má jejich území společného s trojicí ryb. V 18. a ještě v 19. století se v tehdejší vesnici leskly hladiny rybníků. Od 20. let minulého století však její tvář charakterizuje dnes již památkový unikát: obytný soubor nízkopodlažních domů **Jubilejní kolonie**, soustředěných kolem ulice Jubilejní. Je pozoruhodné, že na této původně „mokré“ zemi se na počátku dvacátých let 20. století psala část historie české moderní architektury. Tvůrcem tamního obytného komplexu pro dělníky a techniky Vítkovických železáren byl totiž architekt **Jindřich Freiwald**, který studoval u Jana Kotěry. Takto se zprostředkovaně otisklo i v budoucí průmyslové metropoli jméno předního reprezentanta středoevropské moderny. Jména některých ulic jako by naznačovala profesní určení nových obyvatel (Zlepšovatelů, Letecká, Hasičská, Provaznická), ale také připomínala některé významné osobnosti se vztahem k místu (Klegova, Dr. Lukášové, Chalupníková nebo Adamusova).

Druhým, historicky o něco starším významným orientačním bodem Hrabůvky je **kostel Panny Marie, královny posvátného růžence** z přelomu prvního a druhého desetiletí 20. století. Odtud můžeme začít procházku i s připomenutím, že zdejší farnost vlastně zachránila v dobrém stavu pozdně barokní sochu **sv. Floriána**, která musela na počátku šedesátých let minulého století uvolnit místo **Milicionáři** Vladislava Gajdy v samotném srdci Moravské Ostravy. Připomínám jen, že **sv. Florián**, stojící u mariánského kostela, se v roce 2008 vrátil na Masarykovo náměstí a zaujal místo vedle **Mariánského sloupu**, obnoveného již na počátku devadesátých let. Tedy nejen sochami z období výstavby socialistického sídliště se Hrabůvka zapsala do kulturní historie města.

Kousek od kostela, kam se z centra dostaneme pohodlně tramvají, vstoupíme v ulici Klegově do sídliště, které se rozrůstalo od 2. pol. 60let. Tady můžeme začít naši další procházku. Na vile v Klegově ulici 341/17 se na patrovém arkýři nachází **busta Vojtěcha Martínka**, (autor

Nezjištěný autor, Busta Vojtěcha Martínka (1965)

nezjištěn, odhalena v roce 1965), která připomíná autorovo bydliště a místo tvorby v letech 1929-1960. Popojdeme-li kousek k jednopodlažní budově komplexu Savarin, najdeme na jejím plášti v parteru u průchodu reliéf složený z pískovcových desek. Jde o **Vertikální motiv** od Vladislava Gajdy (1925-2010) a další ukázkou, jak se sochař pokoušel metodou tryskání pískem - pískováním - zkoumat struktury organické i neorganické přírody.

(Vzpomeňme si např. na **Hřbitovní stělu** před slezskoostravským Ústředním hřbitovem.)

Dílo bylo instalováno na počátku 70. let. V menším měřítku rozvíjí motiv z Gajdovy více než 27 metrů dlouhé trojdílné **dekorativní stěny** (1968) na průčelí lomeného obytného bloku mezi vchody z ul. Dr. Martínka. Po několika krocích tam můžete srovnávat, jak intenzivně sochař pracoval na podobných úkolech.

Pokračování na str. 2

Pohyb a sportovní aktivity jsou nedílnou součástí mnohých z nás. Krajská rada seniorů Moravskoslezského kraje nemohla opomenout do svého programu pro seniory zařadit i seniorský sportovní přebor. Na přeboru budou vybírány reprezentační týmy za účelem poměření svých dovedností na celostátní i mezinárodní úrovni.

O vyhlášených disciplínách a termínu konání sportovního přeboru vás budeme informovat na web. stránkách: www.seniortip.cz

PROCHÁZKA OSTRAVOU

...pokračování ze str. 1

Tyto pískované reliéfy mohly alespoň částečně oživit panelákový sídlištní stereotyp. Nefigurativní, abstraktní formě 60. let podlehl jinak ortodoxně realistický **Antonín Ivanský** (1910-2000). Na další budově okrskového střediska v ulici Klegově se nachází jeho **kovový reliéf** (1968), ukotvený v betonu. Neoriginální schematické dílo může s odstupem času vyvolat otázku, proč právě tímto jazykem bez reprezentativní ideologie, kterou vždy prosazoval, autor promluvil. Chtěl být aktuální a módní i mimo své přesvědčení, aby mohl získávat zakázky, na něž si od padesátých let zvykl? Obával se generační konkurence? Nebo jen zkoušel, co bude umělecká komise schopna přijmout? (Mimochodem, dílo instaloval, aniž bylo souhlasně zkolaudováno.)

Vladislav Gajda, Část trojdílné Dekorativní stěny (1968)

Poněkud jinou kvalitu nabízely **dva reliéfy - supraporty** nad zadními vchody opět z ulice Klegovy do panelového obytného bloku u parkoviště na Dr. Martíňka 45 a 47. Jejich autor **Václav Uruba** (1928-1983) zanechal v Ostravě, Karvině nebo Havířově aj. řadu prací v architektuře i volných soch. Některé lze najít už jen na historických fotografiích a také oba zmíněné betonové reliéfy zmizely se zateplením pláště domu. Uruba se rád vyjadřoval v abstrahovaných brutalist-

Václav Uruba, Reliéf (1968, nedochováno)

Antonín Ivanský, Abstraktní reliéf (1968)

ních tvarech, čemuž plně vyhovoval právě surový beton. (Ostatně jeho *Směrník* z druhé poloviny 60. let, který byl zachráněn před likvidací na svém původním stanovišti před havířovským nádražím, si můžete prohlédnout přímo v Moravské Ostravě. V loňském roce nově a šťastně zhodnotil prostor před zrekonstruovanou budovou Národního památkového ústavu v ulici Odboje u Městské nemocnice Ostrava-Fifejdy. Zaujal místo po dalším díle Václava Uruby, bustě Leoše Janáčka, která se už dříve přesunula před Janáčkovu konzervatoř na Českobratrské ulici. Jak vidno, i sochy putují...)

O životě sochaře Václava Uruby toho moc nevíme. Podstatné je, že monumentální tvorbu studoval na pražské Akademii u Karla Pokorného. (Jeho alegorické sochy na průčelí budovy dnešní Komerční banky na Nádražní jsme si kdysi na počátku našich sochařských výletů připomínali.) Uměl se dobře vyrovnat s otevřeným prostorem i kompozicí do architektury. Jeho bohémský život skončil v osamocení a nevalných podmínkách v Ostravě a je škoda, že s ohledem na sochařovy umělecké schopnosti netrval déle. Sídliště v jižní části Ostravy obdařil Uruba ještě dalšími pracemi, ale nejnapadnější z nich je právě na území Hrabůvky. Jde o

monumentální, téměř čtyřmetrový betonový objekt **Člověk a kosmos** z roku 1975, který stojí na rozhraní ulic Krestovy a Fr. Hajdy. Najdete jej lehce na vytyčené trase, když přejdete páteřní ulici Dr. Martíňka na místě kulturního střediska s knihovnou. Téma dobývání vesmíru se na místě bývalého letiště neocitlo náhodou, což může připomenout i okrajová ulice Aviatiků. Do masivních okosených kónických kvádrů jsou osazeny hlavy dvou průkopníků v objevování vesmíru, Mikuláše Koperníka a Jurije A. Gagarina. Je pozoruhodné, jak se v této sochařské připomínce klíčových momentů lidské civilizace snoubí tvarová přísnost architektury i hlav s expresivitou betonu. Nápis po stranách kvádrů připomínají první let do vesmíru 1961 a první zveřejnění heliocentrické teorie v Norimberku 1543 (*De revolutionibus orbium coelestium*).

Václav Uruba, Člověk a kosmos (1975) ▼

Tak jsme se dostali až do mimozemských sfér, a abychom si příliš nenamohli křídla ani nohy, bude dobré naši dnešní pouť v kdysi Malé Hrabové ukončit v některé sympatické kavárně nebo cukrárně. Stačí se rozhlédnout, jsou tam!

A příště (snad) budeme na ostravském Jihu pokračovat. Ještě jsme totiž všechny tamní sochy neviděli.

Marie Šťastná

Stříbrný chodník v Odrách

Při našich výpravách za hledáním keší jsme při návštěvě Oder prošli i naučnou stezkou „**Stříbrný chodník**“, kterou můžeme všem turistům doporučit. Název naučné stezky inspirovala historická těžba stříbrné rudy, galenitu, na úbočí Pohořského kopce a zřídili ji ochránci přírody z Oder. Seznamuje návštěvníky s historií těžby stříbrnosných rud, vlastivědou a přírodními poměry v místě vyústění Oderské kotliny do Moravské brány.

Když vystoupíte z vlaku na nádraží v Odrách, vydáte se na trasu po modré turistické značce, která vás dovede k první informační tabuli. Seznámí vás se základními informacemi naučné stezky.

Výškový profil trasy

Trasa mírně stoupá k lesu, k výletnímu areálu „U Spurného“, kde se v létě konají taneční zábavy. Druhá informační tabule je věnovaná nejstaršímu osídlení Oderské kotliny. Odtud trasa stoupá do kopce k lesu do tzv. Medvědí rokle. Po levé straně minete „Pivovarskou chatu“, která patří k nejstarším podnikovým rekreačním objektům na Odersku. Třetí zastavení představuje zdejšího loupežníka Šimáka. Za tímto zastavením trasa mírně stoupá ke křižovatce lesních cest. Čtvrtá informační tabule vás obeznámí s místními lesy a živočichy, kteří zde žijí. Pátá tabule seznamuje s geomorfologickým celkem, Moravskou bránou, a šestá s historií obce Pohoř.

Rozhledna Pohoř

U kostela sv. Prokopa je další zastavení věnované historii kostela a duchovní správy v obci, u osmé informační tabule se dozvíte něco víc o původních vesnických stavbách. Nejvyšší bod celé trasy je u dřevěné rozhledny Pohoř, postavené v duchu strážní věže, kterou má ve svém znaku město Odry. Rozhledna je umístěna na vrcholku Olšová. Součástí rozhledny je i zastřešené posezení pro turisty, kde si můžete odpočinout. Při cestě zpět devátá a desátá informační tabule vás seznámí se zdejší geologií a těžbou rud v minulosti. U jedenácté se pak dozvíte něco o zdejší řece Odře. Dvanáctá informační tabule vás seznámí s historickým oderským vodním náhonem a čtrnáctá tabule obsahuje informace o zdejší vegetaci.

Dřevořezba před nádražím

Patnáctá informační tabule je závěrem této série a obeznámí vás s bývalou zdejší skládkou odpadů. Pak už dál modrá značka nevede a budete muset jít po silnici zpět na nádraží.

Aby cesta nebyla nudná, doporučujeme zastavit se v parku vedle hlavní budovy firmy MATEICIUC a.s. - přes most bývalého mlýnského náhonu. Park není od ostatního areálu továrny oddělen žádným plotem. Snažte se tuto důvěru firmy ve veřejnost nepodrážet. Park se určitě bude líbit, je docela bohatě vybaven dřevěnými auty, vozy, vagóny, domečky. Ještě před cestou domů se můžete zastavit a občerstvit v restauraci U Zdeňků.

Když dojdete až k železniční stanici - a budete-li mít čas - určitě si prohlédněte krásný dřevořez. Je zajímavé, jak vznikl a co představuje.

Ještě turistické razítko...

V roce 2009 bylo nutno řešit špatný zdravotní stav dvou stromů rostoucích před nádražím. Bylo zjištěno, že jasan je napaden dřevokaznou houbou, způsobující silné prosychání koruny a lípa je napadena jmelím bílým. Poněvadž by ani nákladné odborné ošetření nevedlo ke zlepšení stavu a k zajištění bezpečnosti, bylo Odborem životního prostředí MÚ Odry povoleno skácení stromů s podmínkou jejich nahrazení dvěma novými javory. Zástupkyně Českých drah na tomto jednání navrhla městu Odry, aby se torzo lípy využilo k dřevořezbě propagující Odersko.

Dřevořez se snaží přiblížit nejzajímavější památky horního Poodří kolem řeky Odry od jejího pramene po Moravskou bránu. Povrchovým dřevořezem tak pan Kučerka postupně ztvárnil následující motivy: Slezskou orlici, Znak města Oder - Železniční motivy - Pramen řeky Odry- Hospodu „U pramene“ v Kozlově - Větrný mlýn v městě Libavá - Kostel ve Staré Vodě- Královskou studánku ve Staré Vodě- Skálu P. Marie u Spálova - Vrásový soubor u Klokočůvku- Švédskou skálu ve Spálově - Dřevěnou zvonicičku v Jakubčovicích - Vodní mlýn v Loučkách - Památný strom v Loučkách - Ocelový most a kapličku v Loučkách - Kostel sv. Bartoloměje v Odrách - Kostelní zvon- Kašnu na náměstí v Odrách- Katovnu v Odrách- Polokruhovou baštu v Odrách- Historickou těžbu galenitu - Památník J. G. Mendela v Hynčicích. Je to obdivuhodný přístup ke krajině a velmi vhodné využití starých a nefunkčních stromů k zastavení a poučení.

Doprava: vlakem z Ostravy-Svinova do Suchdola n. O., zde přestup na vlak do Oder. Délka trasy: celkem asi 14 km.

Tip na výlet připravili členové Městské organizace SD ČR Ostrava:

*Ing. Stanislav Prošek, ZO 07 Kačeří
foto: Ing. Daniela Prošková*

Vážná hudba může mít i optimistický náboj

Věřte, že napsat něco v krátkosti o Janáčkově filharmonii Ostrava (JFO) je nemožné. Její historie, dirigenti, ředitelé, sólisté, to vše se datuje od roku 1954. Tenkrát vznikl Ostravský symfonický orchestr, vedený Otakarem Paříkem. Od těch dob se datuje vznik tohoto hudebního tělesa v Ostravě. Svůj dnešní název získal orchestr až v roce 1971. Hrál pod dlouholetým vedením dirigenta Otakara Trhlíka.

Dnes však odhlédneme od historie a podíváme se na "žhavý" dnešek. Je toho i tak mnoho, čím JFO za poslední období prochází. Omlazují se hráči i management, máme nového šéfdirigenta, a od roku 2013 máme nového mladého ředitele. Janáčkovy filharmonie Ostrava uspořádala řadu zajímavých a úspěšných zahraničních zájezdů a její jméno se stále více dostává do povědomí nejen doma, ale také daleko za hranicemi.

V posledních čtyřech letech se řešila kromě obsazení funkce šéfdirigenta také osobnost ředitele JFO. Ze sedmi přihlášených kandidátů vybrala výběrová komise pana **Jana Žemlu**. Rada města jej ustanovila do funkce 1. září 2012.

Čtyřiatřicetiletý muzikolog a klavírista, vystudovaný na Masarykově univerzitě v Brně v oboru hudební věda, se již v roce 2012 komisi představil také svými budoucími záměry, ze kterých již řadu realizoval a pokračuje dále.

Jan Žemla, ředitel a dramaturg Janáčkovy filharmonie Ostrava

„Žiji se svou rodinou v Drnovicích u Lysic na jižní Moravě a odchod do Ostravy k Janáčkově filharmonii byl samozřejmě určitým dilematem, na druhou stranu však zejména profesní výzvou,“ řekl mi při mé návštěvě v jeho pracovně pan ředitel.

„V době, kdy jsem zde vyhrál konkurz, jsem zvítězil také ve výběrovém řízení na generálního manažera v jednom pražském orchestru. Ale vybral jsem si Ostravu. Bylo to z mnoha důvodů. Jedním z nich byla například velikost orchestru, čímž je dána i struktura repertoáru, hlavně to však byla výzva navázat na 60letou tradici a stabilizovat orchestr po přechozích personálních i finančních turbulencích a začít de facto od nuly. Chtěl jsem prostě, aby filharmonie, která nese jméno Leoše Janáčka, využila svého potenciálu, který měla a má a dostala se na zasloužené přední místo mezi českými orchestry, které prostě má zastávat...“

Pravidelné pracovní přesuny z jižní Moravy, kde má dům a rodinu, nejsou jednoduché, ale při jeho zjevném optimizmu to lze evidentně zvládnout. Jezdí domů v každém volném čase za svými báječnými syny a manželkou.

„Z Ostravy a jejího okolí toho i po třech letech příliš neznám, času není bohužel nazbyt. Na druhou stranu jsem již

pochopil určitou osobitost Ostravy, setkávám se zde se spoustou skvělých lidí. Samozřejmě mi neunikla krásná příroda zejména v okolí Hukvald, rodišti Leoše Janáčka.

Báječní synové dělají panu řediteli radost

Mým hlavním úkolem je zabezpečit pro sezónu vždy skvělé sólisty a dirigenti, shánět finanční prostředky a celkově tak nějak tmelit orchestr a rychle řešit provozní problémy. Mám pocit, že v JFO vládne opravdu přátelské ovzduší mezi všemi složkami orchestru i managementu. Sezóna s číslem 62. je v plném proudu a jsem rád, že už jsem se na jejím zabezpečení mohl podílet. Hlavní práce, kterou mám nyní, je příprava té 63. a myslím, že se nám práce daří. Již teď mohu říci, že je naplněna účastí mnoha umělců světových jmen - a v tomto ohledu bude asi tou nejzajímavější vůbec. Za tím vším je samozřejmě složitá komunikace s agenturami nebo přímo s umělci, já osobně preferuji jednání tak říkajíc „z očí do očí“, které se mi vyplácí. Dozvíte se při něm totiž spoustu informací, které například z elektronické komunikace nevyčtete.

Je také výborné, že už za mého působení přišel do Ostravy nový šéfdirigent, kterého celý orchestr velmi vstřícně přijal. To je pro náš umělecký rozvoj zcela zásadní. Pan šéfdirigent Heiko Mathias Förster žije v Berlíně. Jak už návštěvníci koncertů vědí, v minulosti působil ve stejné pozici v čele Mnichovských symfoniků nebo v Nové filharmonii Vestfálsko.

Šéfdirigent Heiko Mathias Förster a ředitel Jan Žemla

Patří ke střední generaci dirigentů, takže za sebou má již patřičné zkušenosti. Hostoval u nejlepších orchestrů ve světě a setkal se tak s řadou hudebních a pěveckých špiček. Navíc zde zásadní roli hraje i lidský faktor...

Pokračování na str. 16

Pane na nebi...

Přestože v současné době oslavila 83 let, vitalitu a dobrou náladu by jí mohl závidět leckterý padesátník. Jako soudní znalkyně v oboru psychiatrie zná stovky historek, od úsměvných až po nejtragičtější, ale na své bližní se dívá s neobvyklým pochopením a nejtvrdší slova, která od ní můžete slyšet, jsou akorát „ježkovy chlupy“ nebo „Pane na nebi“.... - **MUDr. Růžena Mašková.**

„Jako lidé máme zákony, legislativní i morální, které díky zdánlivému vývoji a zpupné inteligenci nedodržujeme a tím si škodíme,“ říká. „To u zvířat neuvidíte - jejich emoce jsou ryzí a v případě věrnosti i lásky mnohem spolehlivější než u lidí. Vzpomínám si třeba na případ, kdy jedna podvodnice navštívila babičku s tím, že je z magistrátu a u příležitosti narozenin jí přinesla dárek - kotě. Babička byla nadšená, uvařila podvodnici kafe a po návštěvě zjistila, že jí ze skříně zmizelo 5000 korun. Ale všechno špatné je k něčemu dobré. Ta babička je dodnes šťastná z toho, že má kočičku a ve vztahu k ní té ztráty peněz nelituje.“

Ostatně, vztah ke zvířatům pomáhá i lidem s nej-různějšími handicapy...

To jistě, ale zvlášť u duševně postižených lidí je na místě opatrnost. Jsou leckdy impulzivní, agresivní a zvířata si pak musejí nechat líbit výpady, kterým nemohou rozumět. Viděla jsem, jak slepec- alkoholik kopal do svého psa a to člověku nejen nepomáhá, ale když se něco takového opakuje, jeho agrese čím dál víc roste.

Můžete obecně porovnat chování lidí z hlediska Vaší padesátileté praxe psychiatra?

Lidé jsou naštvanejší než kdysi a především zloději a podvodníci se rozmnožili. Nejvíce tím trpí jednodušší a bezbranní lidé, především z řad seniorů a handicapovaných. A protože mám pravidelné služby na záchytce, vidím z praxe, že k nárůstu alkoholiků dochází u žen a lidí nad 65 let. Oproti tomu u mladých se rozmáhá kombinace alkoholu a drog, což je velmi nebezpečná kombinace.

Není to zároveň odraz partnerských vztahů a atmosféry v rodinách?

Samozřejmě. Tolik rozvodů a nemanželských dětí v minulosti nebylo. A přitom recept na šťastné manželství není nijak složitý. Platí zde pravidlo číslo 1: žena má vždycky pravdu. A jestli ji náhodou nemá, platí pravidlo číslo 1... (Úsměv.)

V minulém režimu se například pojem „psychická újma“ před soudem neřešil. Co se v lidech po psychické stránce změnilo, že nyní se řeší?

Na to si každý může najít různé důvody, ale já v tom vidím především chamtivost. Když budete mít skutečnou psychickou újmu, nebudete mít chuť, náladu, ani čas lítat po soudech.

A kdo poradí psychiatrovi, když duševně strádá?

To je problém. Říká se, že podstatu nemocí, jež léčí, psychiatři neznají, a proto léčit neumí, ale svým sebevědomím to umí zatajit. To je také důvod, proč je na psychiatry a jejich pacienty spousta vtipů. Navíc, svým způsobem je blázen každý, je ovšem důležité být bláznem neškodným. Mnohem horší pak jsou sociopati. Chudáci policisté, kteří musejí takové případy v terénu řešit - a to jim ještě legislativa občas hází klacky pod nohy. Pane na nebi.

Blíží se čas Velikonoc - jak by se dal vyložit Váš povzdech „Pane na nebi“ v tomto kontextu?

Lidé by byli možná překvapeni, kdyby věděli, kolik biologů a lékařů je věřících. Například řada chirurgů ví, že neumí život dát, že to je v rukou někoho jiného. A já vnímám Velikonoce jako vyvrcholení Kristova vykupitelského díla, kdy Bůh dokázal, jak má lidi rád. Jak nám nejen slovy, ale i skutkem řekl - lidé, vzpamatujte se.

Jiří Muladi

O nemoci, která se plete s leností

Cizí slovo **prokrastinace** má původ v latinském procrastinatus (pro - na, cras - zítra). Ale podle vědeckých výzkumů a prací je pro řadu lidí tento pojem vlastní, třebaže o tom ani nemusejí vědět. Prokrastinace totiž znamená chorobnou snahu odkládat plnění povinností a úkolů, přičemž jí trpí až deset procent dospělých a trojnásobek studentů vysokých škol.

Klára Mlýnková přednáší seniorům

Jak se s tímto rizikovým fenoménem pro duševní zdraví co nejefektivněji vypořádat, o tom byla v klubech **MO SD ČR a Společnosti senior** únorová přednáška **Zdeňky Svobody** a **Klára Mlýnkové** z **GrowJOB institutu**. Několik desítek seniorů se tak seznámilo s řešením rozhodovací paralýzy, kdy si má člověk sám zúžit možnosti výběru, i s dalším pojmem - s naučenou bezmocí. Ta byla ilustrována na příkladu slonů cvičených v Indii, kdy je sluně uvázáno za nohu ke kolíku, který nedokáže vytáhnout. V dospělosti by slon kolík sice hravě vytáhl - ovšem už se o to ani nepokouší. Zároveň zde přednášející vtipně parafrázovali Spejbla: „Hurvajs, ty si musíš umět poručit“ a repliku Hurvínka: „Taťuldo, já si poručit umím, ale neumím se poslechnout...“

Přednáška pak byla korunována příklady tzv. hrdinství všedního dne, se vzpomínkou na Irenu Sendlerowou. Ta se během druhé světové války významnou měrou podílela na záchraně 2500 židovských dětí z Varšavského gheta.

Ovšem (jak bylo zdůrazněno i v následující diskusi), i malé systémové krůčky mohou vést k tomu, aby se člověk s prokrastinací úspěšně vypořádal.

Text: Jiří Muladi, Společnost senior

Foto: Daniela Prošková, MO SD ČR

Historický kalendář Ostravska

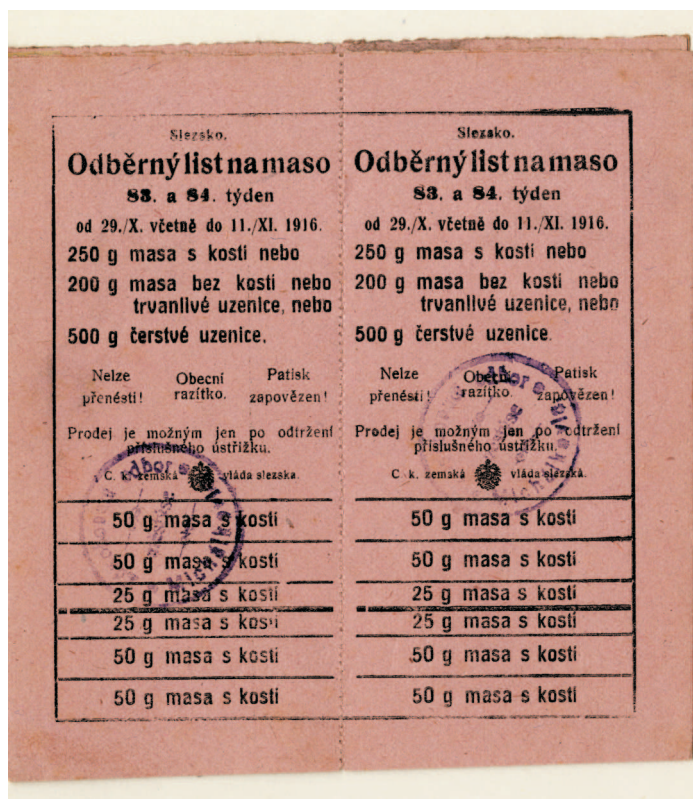
Leden - březen

1. ledna 1966 byla obec Výškovice přičleněna k městu Ostravě (k městu patřila již v letech 1941-1954). Stalo se tak v souvislosti s výstavbou sídliště Jižní Město, která zasáhla také katastr Výškovic. V době sloučení měla obec rozlohu 350 ha a pouze asi 860 obyvatel. Občané změnu přivítali, neboť spádově měly Výškovice blíž k Ostravě. Vždyť okresní město Frýdek-Místek, kde občané jezdili vyřizovat své záležitosti, bylo vzdáleno více než 20 km a museli projíždět Ostravou. Již méně nadšení vzbudily plány na demolici několika rodinných domků, které měly ustoupit připravované sídlištní zástavbě.

Pohlednice starých Výškovic z 20. let 20. stol.

13. ledna 1916 v Moravské Ostravě vypukly hladové demonstrace dělnických žen. Trvaly až do 19. ledna a vyžádaly si příchod policejních posil. V dubnu demonstrovali horníci ve Slezské Ostravě, Michálkovicích, Kunčicích a Radvanicích proti hladu a válce.

Odběrný lístek na maso z roku 1915

18. ledna 1916 učinila městská policie přítrž kuplířství velkých rozměrů, které se rozmohlo v Moravské Ostravě. V několika domech ve Zvěřinově a Rybnické ulici (dnes Poděbradova a Českobratrská) byly provozovány soukromé nepovolené nevěstince. Provozovaly je dámy z lepších kruhů, jejichž mužové byli ve válce. Nevěstince byly tak silně frekventovány, že jejich majitelky musely zřizovat filiálky, zpravidla v sousedních bytech.

31. ledna 1991 v Brně zemřel univerzitní prof. František Mainuš. Studoval na reálném gymnáziu v Opavě a v Moravské Ostravě-Přívoze, poté se zapsal na Masarykovu univerzitu v Brně, kterou absolvoval v r. 1950. V r. 1952 se na univerzitu vrátil, v r. 1981 byl jmenován profesorem nejnovějších dějin. Vykonával též funkci proděkana filosofické fakulty. Rejstřík jeho vědeckých zájmů byl mimořádně široký. Pro poznání dějin Slezska a severní Moravy jsou zvláště významné jeho výzkumy manufakturního období v této oblasti, osvobození Československa v roce 1945 a studie o nucené práci a totálním nasazení obyvatel za 2. svět. války.

6. února 1916 v Brně zemřel profesor matematiky, archeolog, paleontolog Karel Jaroslav Maška. Jako učitel byl roku 1878 přeložen na zemskou reálku v Novém Jičíně a ihned projevil zájem o Štramberské vrch Kotouč, na němž se nacházely osady od mladší doby kamenné až po středověk. Díky tamějším objevům plně prokázal existenci diluviálního člověka (starší čtvrtohory) na území severní Moravy. Dne 26. srpna 1880 se mu podařil nálezy, který rozhodným způsobem zasáhl do sporů o vývojovou teorii lidského rodu. V jeskyni Šipka objevil zlomek dolní čelisti neandrtálského dítěte. Po zveřejnění rentgenových snímků a brilantní analýze kosterního pozůstatku uznal hlavní odpůrce teorie - berlínský anatom prof. R. Wirchow - svůj omyl a přešel do tábora evolucionistů. K nejceněnějšímu Maškovu odkazu patří patnáct rukopisných deníků, které obsahují poznatky o řadě archeologických lokalit Moravy a Slezska.

24. března 1931 byla do Vítkovic svolána vodohospodářská anketa o průplav Odry-Dunaj. Připravila ji Obchodní a živnostenská komora v Olomouci a zúčastnili se jí zástupci ministerstev veřejných prací, železnic a obchodu, širokých kruhů interestentů a ostravských měst. Mimo jiné zde vystoupil generální ředitel Vítkovických železáren dr. Sonnenschein a předseda Vodohospodářského svazu Geisler. Oba zdůraznili, že vybudování průplavů v Československu, zejména brzkého spojení Ostravy s přístavem Kozlí na Odře, se jeví jako hospodářská nezbytnost. Anketa podnítila urychlení regulačních prací na Odře, které byly plánovány jako součást usplavnění řeky.

PhDr. A. Barcuch, Archiv města Ostravy

Stavba jezu na řece Odře u Koblova v roce 1936. Jez měl být objektem prvního zdymadla vodní cesty Odra-Dunaj.

Ostravské Buchary 2016

Ve dnech 23. - 26. března 2016 se koná již 6. ročník přehlídky ochotnických souborů "Ostravské Buchary". Zajímali jsme se jak je to s ochotnickými soubory v našem městě a rozhodli se některé z nich vám představit.

První zastavení je v městském obvodu **Ostrava-Proskovice**, kde se občané věnovali ochotnickému divadlu už v devatenáctém století. Sbor dobrovolných hasičů (založený v roce 1886) tam nacvičil s režisérem Josefem Matějem vůbec první hru Hluchý podomek, která se hrála o masopustu roku 1897. Proskovice se tak připojily k nejvýraznějšímu fenoménu vlasteneckého hnutí té doby - začalo se tam hrát divadlo. A s přestávkami se v Proskovicích hraje i v současnosti.

Nebylo to tehdy ani u nejbližších sousedů, ani na Ostravsku, nic nového. Také ve Staré Bělé má divadlo dlouhou tradici (od roku 1898). Proskovičtí ochotníci tam dokonce měli několik let svou „domovskou scénu“ ve známé hospodě U Matěje. Od roku 2003 vede proskovické divadelníky principál **Ing. Karel Franczyk, PhD.**

Proskovičtí ochotníci v představení "Je to v pytli"

Vyjmenovat celou historii proskovického divadla - hudebních těles a pěveckých sborů - by bylo velice rozsáhlé. Kdo hrával, názvy her neboli repertoár, kde se hrálo, pod kterými režiséry a případně kdo v Proskovicích hostoval a naopak - to by vyžadovalo mnoho místa. Musí tedy stačit malý přehled, který patří ke každému divadlu. Lépe pak bude věnovat prostor divadlu aktuálnímu.

Alespoň krátký přehled:

Začal to tedy Sbor dobrovolných hasičů, následovala Dělnická tělocvičná jednota a vzdělávací divadelní kroužek Vlastimil. Následovali T. J. Sokol a Národní jednota. Hry nacvičovala takřka polovina vesnice.

Repertoár byl pestrý - Smír, Mária Válková, V sudu Diogenově, Karel Havlíček Borovský, Lešetinský kovář, Pasekáři, Otec, Kolébka, Cikánština pomsta a další. Celkem se v období let 1907-1936 uvádí 34 titulů! To už byl opravdu veliký výběr.

Po roce 1945 začala hrát i lidovecká mládež a připojily se i školní děti. O proskovické divadelníky byl veliký zájem. Hostovalo se i v okolních obcích a městech. Hrávalo se v sálech i v přírodě a v selských gruntech!

Po roce 1973 se ochotníci v Proskovicích odmlčeli. K divadlu se Proskovice vrátili začátkem třetího tisíciletí. To je nová a úspěšná kapitola, o které řekne něco čtenářům právě sám umělecký vedoucí souboru pan Karel Franczyk.

Pane vedoucí, kdy a jak se zrodil nápad obnovit činnost divadelního spolku? Nový název souboru je 1. Jarkovská Divadelní Společnost. Jak vznikl?

Název vznikl jednoho veselého zimního večera, kdy už bylo dost vypito a kdekdo sliboval, že se bude věnovat divadlu do roztrhání těla. Pohříchu na to většina zase druhý den zapoměla - až na výjimky, což jsem já a přítel Robert Kolek. Název hodně souvisí s tím, že já i Robert jsme bydleli na Jarkovské ulici, poblíž Jarkovského potoka.

Jak vybíráte novou hru?

Snažíme se vybírat hru veselou a přitom ne hloupou nebo vyloženě podbíživou. V zásadě se domlouvám jen s režisérem (Tomášem Matlengou), protože on to bude, kdo se musí pro hru nadchnout. Ostatní už do toho nemají co mluvit, protože v divadle je velká demokracie na škodu.

Co jste připravili pro diváky v letošním roce?

Hrajeme hru současného britského autora Ray Cooneyho. Tentokrát jde o veselohru „Je to v pytli“, kterou napsal i se svým synem Michaellem.

Je těžké sestavit ochotnický soubor? Jak získáváte herce?

Není tak těžké sehnat herce, v podstatě se mi hlásí sami. Je ale velký problém udržovat v chodu po mnoho let kolektiv lidí různého věku, pohlaví, názorů, kteří jsou všichni trochu exhibicionisticky či umělecky založení - tak, aby to fungovalo bez velkých třenic a k všeobecné spokojenosti. To dá někdy hodně zabrat. Vedl jsem kdysi na šachtě kolektiv asi 200 horníků, a myslím, že to bylo jednodušší.

Jak dlouho zkoušíte nové představení?

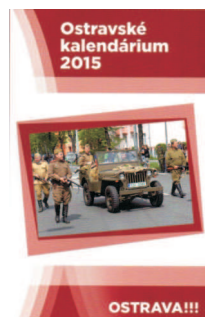
Začínáme po letním období - někdy v začátku září a snažíme se, aby premiéra byla poslední sobota před Vánocemi. O těchto Vánocích se to ale třeba nepovedlo a premiéra byla až v lednu. I to už ale párkrát tak bylo.

Kdy a kde mohou diváci v nejbližší době shlédnout vaše představení?

Hrajeme na přehlídce „Ostravské Buchary“ a to 25. 3. ve 13.00 h. Dále pak v Proskovicích 4., 5., 8. a 9. dubna. Doporučuji sledovat naše webové stránky: <http://www.1jds.cz>

Ochotnický soubor představili:
Ludmila Holubová a Karel Sýkora

Vyšla dvacátá publikace, vydaná Archivem města Ostravy

Publikaci **Ostravský kalendář 2015** slavnostně pokřtil 27. ledna primátor města Ostravy **Ing. Tomáš Macura, MBA** spolu s ředitelkou Archivu města Ostravy **PhDr. Blaženou Przybylovou** a kronikářem města **Mgr. Martinem Juřicou**, autorem publikace.

Publikace poprvé vyšla v r. 1996. Od té doby se každoročně na začátku roku dostává do rukou čtenářům.

Ostravský kalendář podává chronologický přehled událostí za rok 2015, vztahujících se k městu Ostravě. Nahlédnout do něj můžete v Archivu města Ostravy. Jeho plná verze je rovněž k dispozici ke stažení na webových stránkách: <https://amo.ostrava.cz/cs>

Senior Taxi slouží seniorům

Již několik ostravských městských obvodů dokáže řešit nabídku zlevněného cestování pro seniory, kteří mají problém absolvovat cestování městskou hromadnou dopravou.

Ostravská **Mariánskohorská radnice** již v březnu 2015 zvolila model využití stávajícího vozidla úřadu a vlastního zaměstnance a službu nazvala Senior Expres. Je pro seniory nad 65 let a držitele průkazů ZTP a ZTP/P.

Cestující musí mít bydliště na území městské části Mariánské Hory a Hulváky. Až 4x do měsíce mohou požádat o dopravu k lékaři nebo na kterýkoliv úřad na území města Ostravy. Za každou cestu zaplatí 20 Kč, stejně jako jeho případný doprovod. Je-li možné záležitost vyřídit do 15ti minut, řidič počká, jinak odjede, na žádost se vrátí, ale žadatel znovu zaplatí 20 Kč. Služba je k dispozici v pracovní dny od 7 do 15 hodin.

Také **Úřad městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz** přichází od ledna 2016 s nabídkou Senior vozu. Osobám starším 70 let a držitelům průkazů ZTP a ZTP/P a jejich doprovodu je k dispozici Senior vůz. Cena při cestě tam i zpět na území obvodu, včetně maximálně 15minutové čekací doby, činí 20 korun. Při čekání delším než 15 minut se cena zdvojnásobuje. Cesta mimo obvod stojí 40 korun. Na rozdíl od mariánskohorského Senior Expresu je cesta pro doprovod zdarma. Vůz bude na základě objednávky vozit klienty např. k lékaři a do zdravot. zařízení, do domovů pro seniory a jiných zařízení sociálních služeb, na úřady a další instituce, případně k vyřízení osobních záležitostí nebo k návštěvě ústředního hřbitova. Senior vůz je k dispozici v pondělí a středu od 7 do 14 hod. a ve čtvrtek od 7 do 13 hod. s výjimkou státem uznávaných svátků. Klient si může jízdu objednat maximálně 3x měsíčně, a to min. dva dny a max. čtyři týdny předem. Z přepravy jsou vyloučena zvířata.

Městský obvod Slezská Ostrava využívá k převozům cizího dopravce. Službu mohou využívat občané obvodu nad 70 let. Provoz služby Senior Taxi je od ledna 2016 přístupný každý pracovní den od 6 do 14 hodin. Je také vymezeno, kam vás taxi může zavézt. Služba je dostupná za úhradu 25 korun za jednu jízdu v jednom směru bez ohledu na počet ujetých kilometrů, maximálně 8x za kalendářní měsíc, objednávka minimálně 1 den předem.

V **Klimkovicích** nedaleko Ostravy například využívají jako senior taxi elektromobil. Podmínky pro využívání elektromobilu jsou odlišné od nastavení jiných obcí: za jízdu po městě platí senioři od 70 let deset korun, na pět korun je přijde každá minuta čekání. Např. za cestu na polikliniku v Ostravě-Porubě senior z Klimkovic uhradí 40 korun. Pokud chtějí senioři jet jinam, platí osm korun za každý ujetý kilometr. Senior taxi je k dispozici denně od 7 do 14 hodin.

Podrobnější informace o provozu služeb Senior Taxi městských obvodů se dozvíte na Odborech sociálních služeb městských obvodů.

Nejlepší pomazánka

V poslední době se vaří všude. V časopisech, novinách nacházíme různé recepty a v televizi je pořadů o vaření ještě víc, dokonce jsou i specializované televizní kanály, kde se jenom vaří. Naše členky si často vyměňují recepty a to nás inspirovalo a vymysleli jsme soutěž "O nejlepší pomazánku", protože ta se dá připravit doma a přinést ji až k degustaci.

Zatím jsme podobnou akci ještě nedělali a čekali jsme, s jakou se setká odezvou. Byli jsme rádi, že se sešlo 12 vzorků a paleta byla opravdu pestrá. Vajíčková, rybí, škvarková, bulharská, krabí, z nivy a ořechů, z červené řepy a samozřejmě nechyběla ani česneková.

Sestavili jsme odbornou porotu, v jejímž čele byla Hana Krylová, která mnoho let působila jak v oblasti gastronomie, tak na odborných školách tohoto zaměření, nyní se věnuje práci v neziskové org. MOMENT, o.p.s. Laickou komisi si vybraly jednotlivé zájmové organizace samy. Odborná i laická porota měly těžkou práci, protože všechny pomazánky byly opravdu velmi dobré. Po dobu degustace a vyhlašování jsme se humornou formou seznámili se zásadami zdravé výživy a vyslechli několik citátů a vtipů na téma jídlo. Vítěz ale může být jen jeden. Nakonec zvítězila pomazánka s neobvyklým názvem "Romanova", podle autora - zetě naší členky. Všechny překvapilo, že na druhém místě skončila zdravá pomazánka z červené řepy a třetí byla oblíbená - česneková.

První tři autorky oceněných pomazánek dostaly diplom a určitě je také potěšilo, že jsou dobré kuchařky. Velká pochvala patří ale všem, které se dané soutěže zúčastnily, protože si našly čas a chuť této akce se zúčastnit. Z toho, co zůstalo, jsme mohli pohostit všechny. K dobrému vínečku a poslechu swingové hudby se to náramně hodilo. Škoda, že tančících mužů bylo málo a tak na parketě kroužily většinou jen ženy.

Akce se vydařila a příště budeme soutěžit o nejlepší buchtu. Věříme, že naše členky opět nezklamou a budeme mít co hodnotit.

Ing. Daniela Prošková, MO SD ČR

Pacienti si nejraději s dobrovolníky zazpívají

Patnáct dobrovolníků různého věku pod vedením Slezské diakonie navštěvuje pacienty a klienty Nemocnice Třinec. Na oddělení ošetrovatelské péče a oddělení sociálních lůžek odpracovali v roce 2015 celkem 581 hodin.

Dobrovolníci pravidelně navštěvují pacienty, aby si s nimi povídali, četli knížky, vzali je na procházku do nemocniční zahrady a dělali vše pro to, aby se cítili dobře. Podílí se také na skupinových aktivitách, jako jsou například Goiczek, Mikuláš nebo tvořivé dílny.

Převážnou část dobrovolníků tvoří ženy, ale jsou mezi nimi i dva muži. V loňském roce se věnovali pacientům oddělení ošetrovatelské péče a klientům oddělení sociálních lůžek.

„Pro klienty našeho oddělení návštěvy dobrovolníků znamenají přínos,“ řekla Lucie Sikorová, vedoucí oddělení sociálních lůžek Nemocnice Třinec.

"Dobrovolníci jim mohou předčítat z novin nebo časopisů, hrát hry, projít se s nimi za příznivého počasí po nemocničním parku nebo si s nimi jen tak povídat. Jejich návštěvy přispívají ke zlepšení nálady klientů, kteří jsou hospitalizováni po delší dobu.

Jedna z nejoblíbenějších činností je zpívání s dobrovolníky. V loňském roce jsme pořídili kvalitní klávesy se stojanem na noty. Tyto a další náklady jsme hradili z grantu Nadace Hyundai a OSF Praha, dotací MV ČR a Moravskoslezského kraje," uvedla paní Monika Banotová z Dobrovolnického centra Slezské Diakonie v Českém Těšíně.

Dobrovolníkem může být každý, kdo chce pomáhat potřebným lidem - student, pracující, důchodce nebo aktuálně nezaměstnaný. Dobrovolnictví je způsob, jak dělat dobrou věc pro druhé a zároveň i pro sebe. Slezská diakonie poskytuje dobrovolníkům pomůcky pro jejich činnost, školí je, pojišťuje, proplácí náklady na dopravu do nemocnice a nabízí supervizní a vzdělávací podporu.

Zájemci o dobrovolnictví mohou kontaktovat Moniku Banotovou, koordinátorku dobrovolníků, na telefonu 734 516 300 nebo e-mailem na: m.banotova@slezskadiakonie.cz

Jolana Filipová

Kdo jsou dobrovolníci a jak pomáhají?

Dobrovolníci jsou lidé, kteří bez nároku na finanční odměnu věnují svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí. Pomáhají seniorům, zdravotně postiženým osobám, osamělým a nemocným nebo sociálně znevýhodněným dětem. Docházejí za nimi do nemocnic, domovů pro seniory, dětských domovů, ústavů sociální péče, hospiců a věnují jim svůj čas.

Jak taková setkání probíhají?

Společně chodí na procházky, jezdí na výlety, hrají společenské hry, čtou si, malují a povídají si. Dobrovolníci přinášají nové podněty, zajímavé aktivity a kontakt s veřejným děním. Smyslem práce dobrovolníků není nahradit zaměstnance zařízení, do kterého dobrovolníci docházejí, ale přinést dětem, dospělým i seniorům něco navíc. Tím, že s nimi dobrovolníci tráví volný čas, pomáhají jim radovat se ze života, a přispívají tak k lepšímu průběhu léčby a terapie.

Dobrovolníci jsou zdarma proškoleni, pojištěni a po dobu výkonu činnosti jim dobrovolnická centra poskytují potřebné zázemí.

Dobrovolnická centra ADRA

První dobrovolnické centrum ADRA bylo založeno ve Frýdku-Místku v roce 2004. Cílem práce dobrovolnických center je poskytnout smysluplnou činnost občanům všech věkových kategorií a zároveň vyhledávat ty, kteří pomoc potřebují. Dobrovolnická centra chtějí nejen pomáhat, ale i motivovat lidi k tomu, aby se dobrovolnictví stalo přirozenou součástí jejich života.

Například v roce 2014 spolupracovalo 11 dobrovolnických center ADRA v ČR se 128 sociálními, zdravotnickými a dalšími zařízeními a koordinovalo činnost 1 876 pravidelných dobrovolníků. Ti věnovali druhým již 65 674 hodin svého volného času a celkem uskutečnili 28 406 návštěv.

Dobrovolnická centra a charitativní obchůdky

ADRA zahájila prodej věcí z „druhé ruky“ na podzim roku 2010. Jedná se o projekt sociálního podnikání, kterým humanitární organizace ADRA nabízí darované, nepotřebné věci formou prodeje, čímž si zajišťuje část finančních prostředků na podporu dobrovolnických programů u seniorů, zdravotně postižených, dětí, sociálně potřebných a těžce nemocných občanů.

Celý projekt může být realizován díky štěrnosti dárců, kteří darují zachovalé oblečení, obuv, hračky, povlečení, ručníky, nádobí, knihy, bytové doplňky, apod. První charitativní burza byla otevřena ve Frýdku-Místku.

Chcete se stát dobrovolníkem? Přijďte kteroukoli první středu v měsíci mezi 13.-17. hod. do Dobrovolnického centra ADRA Ostrava, Jiráskovo náměstí 1439/4. K pohovoru nic nepotřebujete, není nutné se předem objednávat.

(hol)

Když je kostel i kulturní památkou

Na našich procházkách za sochou poznáváme město. Ale nejen sochy a domy nám připomínají historii města. Vedle nich jsou to také kostely a další sakrální stavby, které dotváří jeho charakter. Na jedné z procházek kolem mariánsko-horského kostela jsme se s kamarádkou zastavily zapálit svíčky za zemřelé. Mimo jiné jsme si také všimly, že se v úterý provádí komentované prohlídky kostela. A tak se zrodil nápad navštívit s členkami našeho klubu právě tento kostel. Kostel Panny Marie Královny na Stojanově náměstí v Mariánských Horách je třetí největší kostel v Ostravě. V kostele se mimo jiné konají i koncerty festivalu Souznění a také Svatováclavský hudební festival.

Přivítal nás Jáhen pan Mgr. Jan Breník. Jeho výklad byl poutavý, plný zajímavých a nám neznámých informací.

Rozhodli jsme se také vám přiblížit jeden z mnoha ostravských kostelů a požádali pana Breníka o rozhovor. Může být třeba inspirací či námětem pro vaši vycházku za historií a kulturou. **Mgr. Jan Breník** (70 let) působí jako Jáhen římskokatolické Farnosti v Ostravě - Mariánských Horách. Jeho mottem je: **Rozdávat radost, naději a lásku všem lidem.**

V roce 2015 byl Mgr. Jan Breník mezi vybranými laureáty na titul "Senior roku 2015" v anketě vyhlašované Statutárním městem Ostrava.

Co Vás přivedlo k rozhodnutí vykonávat funkci jáhna?

Především musím upřesnit, že nejde o funkci, ale o službu na základě jáhenského svěcení. Úplně přesné není ani slovo „rozhodnutí“, protože k takové službě, podobně jako ke kněžské, je rozhodující povolání a to přichází, jak bych lidově řekl, shůry. Pro zasvěcenější: přichází od Ježíše. Člověk po takové službě může toužit, ale on sám není rozhodující. Když jsem tedy rozpoznal Ježíšovo povolání (několikrát v různých časových intervalech opakované), navštívil jsem otce biskupa Lobkowicze a celou záležitost s ním prodiskutoval. V naší diecézi je několik zodpovědných osob za doporučení k takové službě. Na základě pohovoru s touto doporou jsem dostal doporučení ke studiu Teologické fakulty v Olomouci, oboru Křesťanská výchova. Absolutorium v tomto oboru, po pětiletém studiu a k tomu nástavbou ještě čtyřletá formace v semináři (začal jsem studovat v pětapadesáti letech), jsou předpokladem k jáhenskému svěcení, po kterém jsem obdržel od otce biskupa dekret, (zjednodušeně řečeno umístěnku) do farnosti Ostrava-Mariánské Hory. Zde sloužím desátým rokem. Tuto službu jsem si tedy „vysloužil“ do důchodu. Jak říká otec biskup: stálý jáhen je především Božím služebníkem ve vlastní rodině. Přesto se mi daří službu rozšiřovat i jinde, kde je potřeba a kde je vítána. Nikomu ji nevnucuji, protože ani Bůh nikomu nic nenutí. Všem dal svobodu, aby se rozhodli pro dobro anebo pro opak. Významnou pomocnicí ve službě je mi manželka, bez jejíhož písemného souhlasu bych k této službě nebyl vůbec vysvěcen. Protože jsem ženatý, jsem vysvěcen jako trvalý, nebo také stálý jáhen. Tu je rozdíl od jáhna svobodného, který se připravuje a bude vysvěcen ke kněžské službě.

Kdy se zrodil nápad zpřístupnit kostel formou komentovaných prohlídek?

Tu myšlenku jsem v sobě nosil dlouho. Zvažoval jsem a také ve farnosti navrhoval určité stavební úpravy hlavního vstupu do našeho kostela, aby mohl být téměř celé dny otevřený a přitom nehrozilo nebezpečí jeho vyloupení. Limitující byly vždycky a dodnes jsou finanční prostředky. Tím rozhodujícím impulsem byla výzva papeže Františka, obsažená v jeho exhortaci *Evangelii gaudium* (Radost evangelia): „*Církev je povolána k tomu, aby byla vždycky otevřeným domem Otcovým. Jedním z konkrétních znamení této otevřenosti jsou všude otevřené dveře kostelů, aby se někdo, kdo chce následovat hnutí Ducha a přiblížit se Bohu, nesetkal s chladem zamčených dveří.*“ V loňském roce po prázdninách jsem navrhl našemu panu faráři Vladimíru Schmidovi, že bych, s ohledem na pořad bohoslužeb v našem kostele Panny Marie Královny a s ohledem na moje časové možnosti vedle dalších jáhenských aktivit, držel službu v kostele v rámci Dne otevřených dveří, který jsme smluvili na každé úterý. V zimním období je kostel otevřen jen v odpoledních hodinách, přibližně od dubna do konce října bude otevřený i dopoledne. S touto aktivitou jsme před veřejnost předstoupili začátkem října 2015, a pokud mi budou síly stačit a zdraví sloužit, chci v tom pokračovat. V obou časových blocích byla a také bude komentovaná prohlídka kostela, při níž seznamuji zájemce s historií Mariánských Hor a také s postupem výstavby našeho kostela. Na komentář je pamatováno i v zimním období, vždy v poslední hodině časového bloku, s ohledem také na zaměstnané lidi, kteří se chtějí do našeho kostela podívat, něco o něm zvědět, anebo jenom v něm chvíli a v tichém rozjímání setrvat.

Můžete ve zkratce nastínit, co zajímavého čeká návštěvníky kostela, jaké významné osobnosti se podílely na vybavení interiéru, případně jaké historické události provázely jeho výstavbu...

Domnívám se, že toho, kdo vstoupí do našeho kostela, upoutá nesporná dominanta presbytáře-socha Panny Marie s Ježíškem v náručí, která je z kararského mramoru a vytvořena byla s dokonalou precizností v dílně známého moravského sochaře Franty Úprky. Pozadí této soše tvoří hlavní obraz Korunování Panny Marie z dílny Jůži Úprky. Vlevo od kazatelny je v mramorovém (čtyřhranném) rámu vsazen obraz Ludka Marolda: Archanděl Michael zápasící s ďáblem. Právem může zaujmout také zcela ojedinělé zavěšení víka křtitelnice, které navrhl známý architekt Jan Kotěra. Podle jeho návrhu jsou vyrobeny také lustry a ostatní svítidla v kostele.

O výstavbu kostela se rozhodující měrou zasloužili tehdejší starosta města Mariánských Hor Dr. Jan May, obecní tajemník Jan Grmela a nepřímo (díky zajištění valné části finančních prostředků) Dr. Antonín Cyril Stojan, tehdy zemský poslanec, později olomoucký arcibiskup. Zapomenout bychom neměli ani na knížete Františka Ferdinanda de Este, který přijal patronát nad Spolkem pro stavbu kostela a také jej finančně podporoval. O výzdobu a vnitřní vybavení kostela se výrazným způsobem zasloužil P. Antonín Zamazal, tehdejší katecheta na zdejších školách, člověk s vytříbeným sociálním cítěním i s velkým citem pro umění. Zejména jeho zásluhou je interiér kostela většinou dílem Sdružení moravských umělců.

ROZHOVOR

Víte, že...

Kostel Panny Marie Královny na dobové pohlednici

Poznámka Mgr. Breníka na okraj!

Nese-li tento příspěvek titul: Když je kostel i kulturní památkou, byl bych velice rád, kdybychom se všichni, i ti, kteří zatím nedostali dar víry a poznání Božích tajemství, také k této kulturní památce chovali jako kulturní lidé. Věřte, že je velmi bolestivé každé zjištění necitlivého či ničivého zásahu člověka, který na této monumentální dominantě našeho městského obvodu zjistíme. V Ostravě velké množství kulturních památek nemáme. Zkusme se naučit hledat a nacházet v nich poctivou a kvalitní práci našich umění-milovných a kulturně vyspělých předků, kteří do těch několika málo děl (většinou staveb) vložili kus svého srdce. Věřím, že taková snaha v nás může postupem času probudit úctu a obdiv k tomu, co předchozí generace vytvořily a nám zanechaly.

Využijete-li náš tip a vypravíte se za kulturou a historií, dozvíte se tak mnoho dalších informací o jedné zajímavé sakrální stavbě v Ostravě.

Věra Šebestíková, SeniorKlub, Společnost senior

Kontakt na rezervaci komentované prohlídky:

Komentované prohlídky jsou ve zveřejněném programu dne otevřených dveří stanoveny v době letního času vždy od 11. hodiny a odpoledne od 17. hodiny; v době zimního času (středoevropského času) je čas pro komentovanou prohlídku od 16:15 do 17:00 hod.

Komentovaná prohlídka má podmínku: alespoň pět zájemců. Pokud je zájem skupiny lidí o prohlídku v dřívějším čase, je možné se domluvit prostřednictvím pana faráře Mgr. Vladimíra Schmidta na tel. čísle 596 632 619. Samozřejmě je dobré domluvit se v předstihu alespoň jednoho týdne.

Čtvrtletník aktualit a zajímavostí nejen ze života seniorů. Vydává Společnost senior, z. s. za přispění grantu Statutárního města Ostravy, Městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz a Statutárního města Havířov.

Zodpovědný redaktor: Ing. Ludmila Holubová

Redakční rada: MUDr. Hugo Příbyl, PhD., Marie Kalinová,

Ing. Jiří Muladi, Hana Kuchařová, Eva Mudrová.

Neprodejné. Registrační značka MK ČRE 14221

Adresa redakce: Společnost senior, Na Jízdárně 18,
702 00 Moravská Ostrava

IČO 265 95 982

Tel.: 724 276 672; 728 466 105

e-mail: info@seniortip.cz

www.seniortip.cz

VYŠLA STATISTICKÁ PUBLIKACE - SENIOŘI V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

V roce 2015 se aktuálním tématem na všech krajských správách Českého statistického úřadu stalo téma SENIOŘI. Vyšla o tom publikace, kterou je možno najít mimo jiné i na webových stránkách www.czso.cz/csu/czso/seniiori-v-moravskoslezskem-kraji. A co se v ní můžete mezi jiným dozvědět?

„Druhá polovina tohoto století bude patřit seniorům. Prodlužováním délky života a současně nižší počet narozených dětí povedou k výraznému zvýšení podílu osob starších 65 let. Do r. 2060 tak jejich podíl vzroste až na 34 % české populace, což je 3,2 miliónů seniorů. Tento vývoj je z demografického hlediska zcela přirozený a neliší se od situace ve vyspělých evropských zemích,“ konstatovala Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ.

Stárnutí obyvatelstva Moravskoslezského kraje je z mezikrajského pohledu spíše rychlejší. Snižuje se podíl produktivní části obyvatelstva a na rozdíl od řady dalších krajů i předproduktivní část obyvatelstva, a to na úkor rostoucího podílu obyvatel 65letých a starších. Již výsledky Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 přinesly zjištění, že téměř čtvrtina všech domácností Moravskoslezského kraje jsou domácnosti seniorů a z nich téměř polovina tvoří domácnosti jednotlivců.

Náš kraj má v rámci celé republiky absolutně nejvíc příjemců starobních důchodů vč. souběhu s vdovským, resp. vdoveckým důchodem. Rozdíly ve výši důchodů mezi muži a ženami jsou v Moravskoslezském kraji největší. Průměrný starobní důchod mužů v roce 2014 činil 12 790 Kč a je po Hlavním městě Praze nejvyšší. V případě žen je naopak průměrný důchod nejnižší v rámci celé republiky, když činil 9 634 Kč. Rozdíl mezi starobními důchody mužů a žen se navíc v posledních letech dále zvyšuje.

„Se zvyšujícím se průměrným věkem obyvatelstva pochopitelně přichází častěji nemoci a další zdravotní komplikace dopadající na část seniorské populace, což nutně vyvolává vzrůstající potřebu zdravotní a sociální péče,“ poznamenal při představování analýzy Jaromír Kartous, ředitel Krajské správy ČSÚ v Ostravě.

Pro představu o rozsahu nezbytné péče o seniory můžeme uvést, že v roce 2013 bylo cca 7 200 pacientů hospitalizovaných v třinácti léčebnách dlouhodobě nemocných působících na území kraje. Dva hospice na území Moravskoslezského kraje s kapacitou 60 lůžek přijalo v téže roce 392 osob. Služeb domácí zdravotní péče využilo téměř 22 tisíc pacientů - v mezikrajském srovnání jde o absolutně největší počty. A pomoc ve formě tzv. pečovatelské služby využilo téměř 10 tisíc osob - z toho cca 5 % v seniorském věku.

Ale abychom zakončili naše stručné představení zpracované analýzy o postavení seniorů v Moravskoslezském kraji pozitivněji, tak o tom, jak dokážou být senioři i v pokročilejším věku aktivní, svědčí mimo jiné, že např. více než 87 procent seniorů běžně využívá služeb mobilních telefonů. Menší část, cca 26 % z nich, používá také počítačovou techniku. Zhruba stejný podíl seniorů pak pracuje aktivně i s internetem.

Na tiskové konferenci k představení publikace, se k danému tématu v diskuzi vyjádřili i zástupci Společnosti senior p. Marie Kalinová a Ing. Jaroslav Feix, za což jim bylo ze strany organizátorů TK upřímně poděkováno.

Ing. Jan Dehner
Krajská správa ČSÚ v Ostravě

Pamětníci, vzpomínejte! Vzpomínky, které si nosíme v hlavě mají jednu nevýhodu, dokud je nenapíšeme na papír nebo nevyprávíme, nemůže do nich nikdo nahlédnout. Je velká škoda odcházet-li do nekonečna s námi, aniž by zkušenosti, poučení i radost byly odevzdány jiným. Do jednoho příběhu se teď s námi začtete...

Děda Alois

Jednou ze stálíc na nebi mých lásek je moje láska k Ostravě. Nedávno jsem četla v novinách článek, ve kterém se pisatel o našem městě i regionu nevyjadřoval zrovna lichotivě. Nebyl to první názor podobného druhu, se kterým jsem se setkala. Napadlo mi, že tato smýšlení mohou pramenit z neznalosti a neinformovanosti. Proto je třeba psát a pomocí vzpomínek seznamovat stále mladší generaci a veřejnost s tajemnou, zemitou a nezaměnitelnou historií našeho těžce zkoušeného regionu. Petr Bezruč na to sám nestačí. Musíme pokračovat...

Chtěla bych zavzpomínat na staré časy, kdy „hornický stav byl velebený“, jak se zpívá v havířské hymně. Chci vzpomínat na lidi, havíře, kteří náš region budovali, pozvedli ke slávě a dočkali se i nevděku, ale nesmazatelně mu vtiskli jeho specifický ráz. K výletu do minulosti patří i kousek historie našeho neustále se měnícího regionu, neboť osudy nemají jen lidé, ale i věci. Stárnou jako my. Stroje, objekty, v našem případě šachty, sice přežijí jedince i celé generace, ale jednoho dne doslouží anebo se stanou obětmi novátorských programů, hospodářské politiky útlumů, začnou překážet a pomalu mizí. Než přijdou na řadu trhavin, odstřeby, bagry a nákladní auta na odvoz sutí, stojí opuštěné budovy, komíny a stožáry jako smutné pomníky zaslé slávy. Následně po nich zbudou holá místa, staré dobové fotografie a pomalu se ztrácející vzpomínky vymírajících pamětníků.

Na štěstí ne všechny objekty potkal stejný osud. Zachráněné ostravské areály důlního a hutnického průmyslu patří dnes ke kulturním pokladům našeho regionu. Výčet a osudy jednotlivých šachet můžete najít na internetu, ale co tam stěží objevíte, jsou příběhy lidí, kteří tady v době plně zprovozněných dolů a hutí pracovali.

Na dole Michal v Michálkovicích, který byl v roce 1995 prohlášen národní kulturní památkou, pracoval můj děda Alois. No, ten by se divil, že se už kola těžní věže neotáčejí, klec nesjíždí k uhelným slojím a místo umouněných havířů postavají na nádvoří šachty turisté, kterým by asi nerozuměl.

Můj děda byl havířem tělem i duší! A nejen to! Byl to „pan havíř“. Když mluvil o SVĚ šachtě, vypadal to, že ji má v osobním vlastnictví. Během svého života pracoval na třech dolech a pokaždé to bylo stejné. Myslím, že ani hrabě Wilczek nebo hrabě Larisch nemluví o svém majetku s větším zápletem a zasvěcením. Také by těm pánům stěželo slušela parádní hornická uniforma tak, jako mému dědovi. Já jsem svého dědečka velmi obdivovala, a když si při těch nejslavnějších příležitostech oblékl černožlatozelenou uniformu, byla jsem na něj nesmírně pyšná. Bylo také proč. Byl urostlý a dobře vyplňoval černý kabátec s pelerinovým límcem a stojáčkem, který byl vyšitý hornickými znaky. Rukávy a límec zdobily zlaté třásně. Ke kroji patřily černé kalhoty a hlavu zdobila čáka - vysoká čepice s kšiltem, vyšitým znakem a chocholem peří. Zvlášť se nám, dětem, líbila ozdobná hůl, jejíž hlavice měla tvar malého kylofu, což bylo kdysi geologické kladívko sloužící k tomu, aby se poklepem odhadla pevnost stropu a boku důlního díla.

Dodnes mám svého dědečka před očima nejen v této parádě, ale i v prosté dělnické haleně, kterou oblékal téměř každý den v roce po celý svůj život.

Začal pracovat ve dvanácti letech na povrchu štolových landeckých dolů za vskutku pár krejcarů, protože toto uhlí bylo na opavském trhu bezkonkurenčně nejlevnější. Ale i těch pár krejcarů pomáhalo přežít rodině s pěti chlapci bez táty, který se zabil pádem z lešení. Lojzík ukončil školní docházku v páté třídě, čist, psát a slušně počítat uměl, nemohl vysedávat ve škamnách, byl z dětí nejstarší, musel mámě pomáhat s obživou rodiny. Představte si dnešní dvanáctileté děti pohodlně usazené u počítače s miskou krekrů, pro které je námahou umýt po sobě umazaný talíř a tohoto hubeného kluka, pracujícího v uhelném prachu.

Začínal nejprve na povrchu, později v dole, ale pořád to byl chlapec, který patřil na hřiště a ne do skličujícího prostředí, kde dennodenně, věčně hladový, překonával strach. Jaký div, že viděl kromě dřiny i věci nevídané, neuvěřitelné. Malé mužíčky - přhrblé permoníky na křivých nožkách, kteří havířům pomáhali, ale častěji jim škodili. Tahali je za vousy, ujídali chleba nebo jim sypali uhelný prach do bandasek s pitím. Také občas spatřil světlýk, plamínky varující havíře před závalem. Se srdcem plným naděje čekal, že jednou narazí na poklad ukrytý v hlubinách země, jak to tvrdili staří havíři.

My, děti, jsme hltaly povídání našeho dědečka s vyvalenými očima a otevřenou pusou. Že dokázal opravdu sugestivně vyprávět, svědčí to, že si všechno pamatují dodnes. Pořád jsme se dožadovali dalšího a dalšího vyprávění, třeba o koních, kteří tahali důlní vozíky s uhlím, o jejich dlouholetém pobytu v temných prostorách dolu, o tom, co to dalo práce než takový kůň sfáral, kolik lidí, času i dřiny bylo třeba než se zvíře zavěšené ve speciálních „kširách“ dostalo na pracoviště. Pořád jsme nemohli pochopit, jak se takový velký tvor mohl pohybovat v nízkých chodbách, ale v době mého dědečka už byla patra dolu ražena ve větších profilech a koně neměli se svým vzrůstem problémy. V té době se mladému Lojzíkovi ani nezdálo, že by se mohl stát skutečným havířem a vypracovat se na štaigra. Přišla doba, že i o tuto práci byla nouze a děda Alois odešel s ostatními za skývou chleba do uhelných dolů v Německu, v oblasti Düseldorfu a Bottropu. Život mu zkomplikovala 1. světová válka, pocit stálého „auslendra“ v cizině. Vrátil se na Ostravsko a znovu nastoupil na šachtu. Fáral. Z vesnice vzdálené 12 km od ostravského Přívozu jezdil do práce na kole. Vstával ve čtyři hodiny ráno, šlapal do pedálů těch 12 km tam a zpět domů. Když jsem později vídala na parkovištích kterékoliv šachty nablýskaná auta, ve kterých odjížděli domů vymydlení havíři ve světlých košilích, nemohla jsem nevzpomenout na dědu Aloise v pytlavinových kalhotách sepnutých dole kovovými sponami, jak jede ještě částečně špinavý na kole domů. A přece k celé té dřině postavil skromný domek a ze svých pěti dětí vychoval slušné lidi. Byly ovšem chvíle, kdy jsme my, děti, dědečka zbožně neposlouchaly, ale pitvořily se po něm a pošklebovaly se mu. To bylo vždycky, když pracně hledal nějaké slovo, výraz, protože jeho řeč byla promíchána němčinou z dlouhodobé práce v Porúří, a když začal pracovat na dole Petr Cingr pochytil mnoho polských slov od havířů, kteří na Ostravsko přicházeli za prací z Haliče a od Těšína. S tím se ale děda uměl vypořádat; stačilo se na nás jen podívat, neboť děda měl nejen naši lásku, ale i úctu a respekt. Děda nežvýkal tabák a nezakládal bago, jako mnozí, ale pravidelně kousal ředkev a vodnici, takže jeho úsměv byl plný zdravých zubů.

Také jsem dědu nikdy neslyšela mluvit vulgárně nebo sprostě, i když některé výrazy k tomu přímo ponoukaly. Teprve mnohem později jsem z hornického slovníku zjistila, že úsloví „to je cyp jak lampa“ označuje skutečného pitomce, zpravidla nepoučitelného hornického učně.

Když jsem byla hodná, vzal mne děda sebou na návštěvu ke svému kamarádovi do hornické kolonie na Kamenci. Byla zakládána už od poloviny 19. stol. pro zaměstnance Wilczkových šachet Josef na Záměstí, sv. Trojice, Emy a koksovny Trojice.

Nacházela se na pravém břehu řeky Ostravice v blízkosti centra Ostravy. Kolonie už je také minulostí, byla odstraněna v letech 1967 - 1969 v souvislosti s rekonstrukcí Bohumínské ulice. Dnes tam místo

ní stojí moderní činžáky. Když se měli obyvatelé hornické kolonie stěhovat do bytů s teplou vodou, sprchami a ústředním topením, mnozí se bránili a plakali. Nechtěli opustit své malé přízemní domky seskupené kolem centrálních uliček, kterými vedla hlavní kanalizace. Každý domek měl malou kuchyňku, kde se odehrával vlastně celý život rodiny, ložnici a malou předsíňku, kde stály dřevěné neckyvaštrok. V těch se pralo a celá rodina se v nich také v sobotu, když se nahřála voda v železnáku na kamnech, koupala.

Děda zasedl s kámošem Vencou, který mu dělal v dole „helfra“ ke kuchyňskému stolu, děcka usedla na lavici u kamen a kočka Frída pod stůl. Vždycky jsme čekali s nataženými ušima, že se dozvíme něco zajímavého ze světa dospělých. Vždycky zbytečně. Jenom se fedrovalo. Nejstarší Štefka skočila s hliníkovou bandaskou do hospody pro pivo, děcka dostala puclák melty s mlékem a havířskou cihlu - to byla kynutá buchta s povídky ve tvaru cihly, někdy také kousek pečeného králíka z domácího chovu, neboť každá rodina měla na dvorku za domem králikárnu, někteří i prasátko.

Když ten „fedrunk“ obou „ředitelů šachty“ nebral konce, došla nám trpělivost a utekli jsme ven. Tam byla vždycky větší zábava. Někdy jsme se poprali nebo i zahráli vybíjenou, ale nejraději si zazpívali. Milovali jsme hraní na foukací harmoniku nebo akordeon, hudební nástroje velmi oblíbené v hornických komunitách. Při písničce „Už opět z věže zaznívá zvonečků tichouneké lkání“ jsem uronila i slzičku, ale zbožňovala jsem veselejší „Děvčátko z kolonie“.

A děda? Ten fedroval ještě po cestě, když jsem ho vedla za ruku domů. Nikdy by nepřipustil, že měl malou „špičku“. Měl silně vyvinutou stavovskou čest. Byl na své povolání pyšný, dokonce byl zklamán, když si jedna z jeho dcer nevzala horníka, ale bohatého obchodníka. Svému zeti do smrti vykal.

Dožil se 91 let. Jeho pohřeb byl hotovou manifestací, neodešel jenom člověk, začala se ztrácet a odcházet celá generace hornické šlechty, lidí poctivé práce bez nabubřeného stachanovského sloganu „já jsem horník, a kdo je víc“. Lidé jeho generace se nehonili za rekordy. Na svou práci kladli mimořádnou odpovědnost, neboť na tom závisel nejen výsledek celého výkonu, ale hlavně bezpečí a život jeho i jeho druhů. Když jsem po letech sfárala do dolu, pochopila jsem to úzké pouto sounáležitosti a také pocit cti a hrdosti na příslušnost k hornickému stavu. Stávaly se i tragédie, výbuchy, závaly, požáry s desítkami obětí, sirotků a vdov. Toto všechno patřilo k havířině. Přesto tisíce zapomenutých jmen lidí, kteří svou prací tvořili dějiny hornictví, nemají žádný zápis např. v seznamu UNESCO. Jsou rozptýleni v zemi jako zrnka písků. Proto jsem si dnes dovolila jednomu z nich postavit malý pomník alespoň svými slovy.

„Dědečku, zdař Bůh“!

Marie Szottková - Bergerová, Havířov

Mezigenerační vztahy jsou v současnosti vnímány jako nepříliš harmonické. Od sociologů a psychologů slýcháme o vzájemném nepochopení a zejména o neschopnosti vcítit se do potřeb a problémů druhých.

Vztahy mohou být ovlivněny věkem, životními zkušenostmi rodičů, dětí, vnoučat - jejich odlišnou rolí v rodině, kulturními vzory a stereotypy. Stejně tak je ale vztah závislý na osobních vlastnostech a přístupech lidí. Jsou dány mnoha faktory, které stojí za pozornost. Jejich pozitivní vývoj ovlivňuje výchovu a formování osobních vlastností a znalostí nejmladší generace.

V rámci ročníků ankety Senior roku vyhlásilo město Ostrava také literární soutěž pro žáky 5.-9. ročníků Základních škol např. na téma „Jak vnímám svou babičku, svého dědečka?“ Do soutěže bylo zasláno množství slohových prací, z nichž vám některé v tomto vzpomínání přibližujeme.

Slohová práce na téma: Jak vidím svoji babičku

Moje pohádková babička

Moje babička žije v bytě ve Šternberku, což je malé městečko u Olomouce v podhůří Jeseníků, takže je kolem nádherná krajina se spoustou lesů a pohádkově krásných míst.

Babička je menší postavy, její vlasy jsou už úplně šedé, ale oči má pořád krásně hnědé. Je mírná a laskavá. Raději ustoupí, než by se dostala s někým do sporu. Má velmi ráda děti a ráda se jim věnuje. V mládí hrála divadlo a zpívala. Tím získala úžasnou schopnost vyprávět pohádky tak živě, až mají děti pocit, že se děj odehrává okolo nich.

Je pořádkumilovná a pečlivá. Nemá ráda odmlouvání a vymyšlení si. Všechny děti ji mají rády a je pro ně velkou autoritou a vzorem.

Přestože bydlí daleko a nevidám ji často, jezdím k ní ráda a na návštěvy se těším. Babička vždy upeče buchty a pak s dědou vyprávějí, co se kde stalo nového.

Když jsem byla ještě malá, byla jsem u babičky na prázdninách. Chodily jsme na houby do lesa a babička vždy vyprávěla příběhy. Jednou jsme hledali perníkovou chaloupku, podruhé zase babička říkala, že za nějakým stromem číhá vlk, aby nás snědl. A já jsem jí všechno věřila.

Dnes tyhle příběhy vypráví mé tříleté sestřence a ta jí také věří, i když jí to říká v bytě, protože je už stará a nemocná a do lesa by s ní nedošla. Ale sestřenka poslouchá s vykulenými očima a věří tomu, že po kredenci běhají trpaslíci a kdyby šla v noci do komory, najde tam skřítky, jak si pochutnávají na zavařenině.

Snad i já jako babička vykouzlím jednou kolem svých vnoučat nádherný pohádkový svět, ať s nimi budu kdekoli.

Bianka Soukupová
ZŠ Waldorfská, Ostrava

Sladíte?

Obvykle se tak zeptáme přátel u kávy, když si nejsme jisti. Ale už jste se někdy zamysleli, nebo dokonce víte, jak dlouhou cestu urazí bulva cukrové řepy, než se její extrakt vtělí do kostky, krystalu, krupice nebo práškového či pudrového cukru? Z té nejlepší je výtěžnost 16 až 23%! Počítejte, kolik cukru se vyrobí v cukrovaru, jednom ze zbylých sedmi v Čechách a na Moravě, který zpracuje na 14 tisíc tun cukrovky. V Dobrovicích proběhla letos 185. cukrovarnická kampaň. Že nevíte, kde městečko s přívětivým názvem leží?

Za historií cukrové kostky byste museli putovat do jihočeských Dačic, mimochodem na historickém území Moravy; zrodila se tam - alespoň podle tradovaného rodinného příběhu rakouského ředitele dačické rafinérie cukru Jacoba Christopa Rada - ještě před polovinou 19. století. Jeho společensky angažovaná žena prý při jednom čajovém dýchánku nezvládla odseknutí kousku cukru z homole, řála se do prstu a tak podnítila manžela k vynálezu přesně porcované kostky.

Stejně jako má kostka svůj pomník v Dačicích, mají stejný symbol sladké požitavosti zabudovaný do fontány na náměstí i Dobrovicé. Dobrovice u Mladé Boleslavi je místo, kam bych vás chtěla navigovat i v čase, kdy není ještě vrcholná turistická sezóna.

Pohled do areálu Dobrovických muzeí, bývalého hospodářského dvora při zámku Thurn-Taxisů

Zrození bílého zázraku shledáte jako neobyčejný příběh, navštívíte-li jednak Dobrovická muzea, jednak trefíte-li se právě do doby řepné kampaně. Muzeum s expozicí cukrovarnictví, lihovarnictví a řepářství v bývalé sýpce z 16. století není vůbec mrtvou, nudnou záležitostí. Ani pro ty, kteří nerozumí chemii. Lze se projít a poučit s průvodcem, nebo sami můžete odhalit detaily, na něž se ve vymezeném výkladu nedostane. Najdete řadu nečekaných nej-. Laika instruuje film o zpracování cukrové řepy, ale i o historii místa, které kultivovali nejen potravinářským průmyslem Thurn-Taxisové. Ostatně poté, co podnik vlastní a do současné podoby nejmodernějšího cukrovaru v Evropě dovedla firma Tereos, a. s., gigant ve výrobě cukru, lihu a škrobu, zůstala na obalu dobrovického cukru v modrém štítu s korunkou zkratka TTD, tedy Thurn-Taxis Dobrovice. Jen z něj zmizela charakteristická postava rodového znaku onoho podnikavého německého šlechtického rodu, jezevec v modrém štítku. (Připomínám jen, že Thurn-Taxisové založili už na počátku 16. století pohotovostní poštovníctví a postupně v tomto oboru ovládli celou podunajskou habsburskou monarchii. Stejně tak rozšiřovali své državy na Mladoboleslavsku.)

Dobrovice - zámek

Současný areál cukrovaru včetně muzeí pohltit objekt původního zámku. Muzejní prostory prostoupila moderní rekonstrukce, v hospodářské části tehdejšího zámku najdeme - a dovíme se, jak fungovala - nejrůznější zařízení, náčiní a historické stroje, které se nějak dotýkaly výroby cukru. Od povozu taženého dobyt看m třeba po řezačku kostek. V muzeu i v reálu můžeme přeskočit do historie Dobrovic. Ta zůstala dodneška kolem svého náměstí malebně uspořádaným městem na výškově proměnlivém terénu. Její historickou dominantou je kromě zámecké věže a radnice, z jejíž pozdně renesanční původní budovy zůstal po požáru jen pískovcový portál, barokní kostel sv. Bartoloměje z počátku 18. století na vyvýšenině nad náměstím. Na nádraží Dobrovic byste za druhé světové války potkali výpravčího a telegrafistu Bohumila Hrabala a také poznali autentické prostředí knižních Ostře sledovaných vlaků. Kdoví, zda si svérázný autor sladil kávu. Nebo jak zacházeli s cukrem dobrovicé rodáci Jiří Adamíra a sexuolog světového jména Josef Hyníe? Také připomínku jejich vazby na město objevíte v Muzeu města Dobrovic.

Z Ostravy do Dobrovic bude jen cesta obtížnější, ale určitě najdete řešení přes Mladou Boleslav. Tam koneckonců můžete onu lahodu dobré oslazené kávy vychutnat ve Škoda muzeu. A pak se třeba vydat se stejnou otázkou, zda sladí, i za správci bohatě reliéfně zdobené lorety, svaté chýše (Casa Sancta) ze samého počátku 18. století do Kosmonos. Nebo za novými majiteli bývalého thurn-taxisovského majetku, zámku Loučeň s podmanivým anglickým parkem se soustavou labyrintů. Nebo do nedalekého cisterckého opatství v Klášteře nad Jizerou u Mnichova Hradiště. Ale tam už místo původního kláštera na vysokém ostrohu, kde se ve 13. století sladilo nanejvýš medem a kde ve století patnáctém řádili husité, zaujal v 19. století prosperující valdštejnský pivovar, dnes součást skupiny pivovarů lobkowických. Možná inspirace pro ty, kteří z nějakých důvodů cukr nemohou...

Zkrátka, na nevelkém území řada požitků, jichž je škoda nevyužít.

Marie Šťastná

Železniční muzeum, nejen pro železničáře

Prostory v železniční stanici OSTRAVA - střed, kde původně byla také nádražní restaurace se zázemím, spolu s bývalou místností pro zavazadlové tranzito a taky prostorami pro cestující veřejnost, jsou nyní využity jako železniční muzeum s názvem Železniční muzeum moravskoslezské.

V přízemí jsou expozice sdělovací a zabezpečovací techniky, které dříve ve stanicích sloužily výpravčím a signalistům k dorozumívání, ale také k zajišťování bezpečnosti při stavění vlakové cesty na elektromechanickém zabezpečovacím zařízení.

Především je zde však umístěno velké modelové kolejiště, představující slovenskou hornatou krajinu.

V modelovém kolejišti se dvěma nádražními, depem, zastávkou, řadou staveb dokreslujících prostředí slovenské krajiny se současně pohybují tři soupravy vláček. Modelové kolejiště zabírá plochu cca 30 m². Maketa byla postavena ve spolupráci se slovenskou firmou Mikado z Banské Bystrice a za výrazného přispění MSK.

Obsluhu tohoto zařízení při ukázce pro návštěvníky zajišťují senioři, bývalí železničáři ze železniční stanice Ostrava - hlavní nádraží. Jsou to fandové železnice, kteří se této činnosti věnují ve svém volnu a mají radost z toho, když dětem září oči při tom, když sledují pohyb malých vláček. V místnosti vedle sálu si pak malé děti mohou samy postavit samostatně nebo pod dozorem rodičů z dřevěné skládací stavebnice kolejiště a vláčky. Nebo si také mohou vyzkoušet na jedné soupravě vláčku její pohyb a osahat si i stavění vyhybky a představovat si, že jsou třeba výpravčí.

Opava-východ-Krnov-Olomouc-Zábřeh n.M. Trenažér může být využit i jako učební pomůcka pro zájemce o práci strojvedoucího. Zde se mohou děti pod dozorem bývalých strojvedoucích přiučit profesním vědomostem a dovednostem.

V prvním poschodí budovy, ve čtyřech místnostech, je další část expozice muzea mapující historii vzniku SDCF, báňské dráhy a dalších železničních tratí na území dnešního MSK. Dále jsou zde předměty, které se dříve na dráze používaly a dnes nám připomínají jen staré časy na železnici. Průvodcovskou činnost zde provádějí senioři ze Sdružení seniorů při ČD Ostrava, kteří přispívají k tomu, aby mohlo být toto muzeum v provozu. Muzeum mohou navštívit nejen velcí fandové železnice, ale každý, kdo se jen trochu zajímá o vláčky a činnost kolem železnice. Prarodiče mohou vzít sebou svá vnoučata a možná v nich probudí také tu jiskřičku železničářského fandovství a zaujetí pro železnici.

Helena Čiklová

Předsedkyně sdružení seniorů železničářů

Otvírací doba : st 12 - 17 hod. čt 12 - 16 hod.
so 9 - 16 hod. ne 9 - 13 hod.

Čupek, kopec, jemuž se přezdívá lašský Říp

Metylovická hůrka Čupek leží ve výšce 524 metrů nad mořem. Právě tam za krásného, slunečného a mrazivého počasí proběhly na konci minulého roku tradiční silvestrovské oslavy lašského Silvestra spojené s oslavou konce roku. Tento již sedmý ročník oslav chrabrého lašského lidu se konal opět na zmíněném kopci zvaném také Lašský Říp nebo Monte Cupelo.

Silvestrovské oslavy začínají vždy přesně ve 12:00 hod. - tedy v pravé poledne, což je lašským králem stanovený jednotný čas pro silvestrovské oslavy všech lachů na celém světě (a je jich údajně hodně).

Oslavy začaly slavnostní fanfárou na harmoniku a pak následoval společný zpěv lašské hymny. Hlavní oslavný a hodnotící projev pronesl lašský král Zdeňka Viluš Krulíkovský, řečeny Chrabry, ve svátečním lašském kroji a v lašském nářečí. Jeho státnický projev by mohl být vzorem pro naše politiky. Ve starém roku se pila "bílá", v novém roce jakákoliv. Následovaly krátké zdravice starostky z Bašky a starosty Metylovic.

V neformální části oslav se hodně zpívalo - hlavně písničky z lašska - a vše bylo prokládáno místními a nemístnými vtipy. Velmi přátelská, uvolněná a veselá nálada byla podpořena tradičním občerstvením - gulášovou polévkou a klobásami. Největší fronta byla opět na sedlišťské „fajne placky (stryky)“. Pitný režim zajišťovala Beskydská líkérka širokým sortimentem nápojů z místních darů přírody.

Zdařilá silvestrovská oslava podpořila snahu o znovuvzkříšení lašského nářečí a zvyků. Snad by to mohl být i dobrý tip pro silvestrovskou oslavu na konci roku 2016.

Pavel Staniček

Vyšel sborník písní Slezskoostravské sedmičky

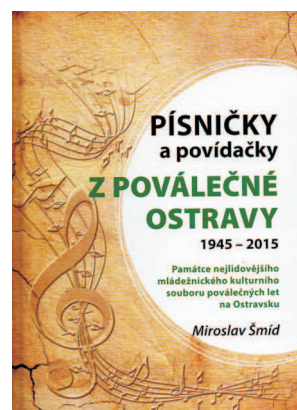
Než jsem se rozhodl tento sborník zpracovat a publikovat, radil jsem se se svými přáteli, svojí rodinou i známými lidmi, jejichž názorů si vážím, zda tento počin bude aktuální, potřebný nebo dokonce nutný. Názory byly různé. Od rad publikovat ho co nejdříve, až po negativní postoje tvrdící, že podobný čin nemá naději na úspěch.

Kdože bude písně, některé až 70 let staré, vzniklé za zcela jiných životních a společenských podmínek zpívat a poslouchat. Nakonec jsem došel k přesvědčení, že zpěváci i posluchači se najdou.

O tom mne přesvědčuje také skutečnost, že některé z těchto písní sem tam zaslechnu někdy i daleko od našeho ostravského kraje, kde původně vznikly a lidé je zpívají se stejnou chutí, s jakou jsme je kdysi zpívali my. Je to především tam, kde se scházejí bývalí horníci, nebo lidé, kteří s tímto povoláním a hornickými regiony měli něco společného.

Miroslav Šmíd

Případný zájem o publikaci sdělte redakci.

... pokračování ze str. 4

Oba pánové jistě hodně udělají i pro využití ekonomického potenciálu orchestru a jeho aktivit v zahraničí. Ale vraťme se k osobnosti pana ředitele, který také pro příští dva roky získal jako hlavního hostujícího dirigenta osobnost Michaila Jurowského, proslaveného ve světě již dávno.

Dále mi pan ředitel řekl, že v orchestru, čítajícím přes devadesát hráčů, panují nejen dobré mezilidské vztahy, ale i spolupráce s odborovou organizací je příkladná a bez zádrhelů.

Jakékoli drobné problémy se řeší okamžitě a snad ku prospěchu obou stran bez plýtvání energie. Tato pozitivní atmosféra má na náročnou práci hudebníků velmi pozitivní vliv, což samozřejmě ve výsledku poznají i posluchači.

„Také mohu říci, že se mimo jiné zaměřujeme na jméno velkého, ve světě tak oblíbeného skladatele Leoše Janáčka, jehož název orchestr nese. Jeho dílo průběžně hrajeme i natáčíme, důležitá je v tomto ohledu soustavná prezentace a pravidelnost uvádění i jeho méně známých kusů...“

Ale to není zdaleka vše na čem JFO pracuje. Podílí se i řadou koncertů třeba na projektu nazvaném „Shakespeare 2016“ a tím se přidává k celosvětovým oslavám 400. výročí úmrtí Williama Shakespeara.

JFO nezapomíná ani na nejmladší posluchače a již několik let má řadu koncertů pro nejmenší děti - i ty školou povinné, koncerty cyklu Jeunesses musicales, kde se představují noví mladí interpreti z hudebních škol v kraji i v celé ČR.

Pan ředitel tomu, aby mladí měli srozumitelné a příjemné zážitky při poznávání krás hudby evidentně fandí.

Když jsme skončili s povinnostmi i radostmi ředitele, musela jsem se zeptat, co pana Žemlu baví kromě hudby a čemu se rád věnuje třeba doma. „Myslím, že jsem docela zručný, takže žádné práce kolem domu a na zahradě mi nedělají problémy. Samozřejmě hlavním „koníčkem“ je moje milá rodinka. Mám rád výtvarné umění, přírodu. Obdivuji ale třeba i lidský řemeslný um. Například precizní hodinářskou práci...“

Z našeho krátkého setkání vyplynulo, že tento mladý muž má spoustu elánu do života, mnoho uměleckých zkušeností a ambicí, že chce Janáčkovu filharmonii Ostrava dostat spolu se svými spolupracovníky i s panem šéfdirigentem na tu nejvyšší úroveň. Svoje dobré zkušenosti a vlastnosti dal zcela do služeb umění a nyní právě naší - Janáčkově filharmonii. My, návštěvníci koncertů, mu za každý dobrý počín a krásný koncert, rádi poděkujeme.

Hana Kuchařová

Janáčekův máj
41. MEZINÁRODNÍ HUDEBNÍ FESTIVAL
20.5. - 9.6. 2016
www.janackuvmaj.cz

OSTRAVA · OPAVA · TŘINEC · DOLNÍ LUTYNĚ
KRAVAŘE · LUDGEŘOVICE · KRNOV